

Annona Nova X.

A Kerényi Károly Szakkollégium évkönyve

Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar
Kerényi Károly Szakkollégium
Pécs, 2019

Szakmai lektorok:

András Csaba, Bosák Levente, Füzér Katalin, Kisantal Tamás,
Mohácsi Balázs, Milbacher Róbert, Orbán Jolán, Szabó János

A kiadvány a *Nemzeti Tehetség Program* támogatásával jött létre
NTP-SZKOLL – 18-0050

Kiadó: Kerényi Károly Szakkollégium
Felelős kiadó: András Csaba

Szerkesztő: Fenyő Dániel

Olvasószerkesztők

Árvai Attila, Csapó Gyöngyvér, Császár Andrea Mária,
Csondor Soma Karácsonyi Krisztina, Kovács István,
Radnai Dániel Szabolcs, Rétfalvi P. Zsófia, Simor Kamilla

Borítóterv: Simor Kamilla

Borítófotó: Kömüves Dániel

Nyomdai előkészítés és kivitelezés
Virágmandula Kft.

ISSN: 2061-4926

© A szerzők, 2019
© A szerkesztők, 2019

Minden jog fenntartva.

Tartalomjegyzék

Pálfi Eszter: Előszó	7
Kömüves Dániel: Szomszédság és városrészről alkotott kép a Zsolnay Kulturális Negyed környékén	11
Csapó Gyöngyvér: A machiavellizmus és az érzelmi intelligencia kapcsolatának feltárása	25
Bacsa Ildikó Eszter: A Tanácsköztársaság szimbolikus politikája plakátokon keresztül	45
Fenyő Dániel: „Állandó ingerkedés” – Leleplezések Erdély Miklós <i>Verzió</i> című filmjében	61
Csondor Soma: A fájdalom rétegei – A traumaábrázolás polifóniája Borbély Szilárd <i>Az Olaszliszkai</i> című drámájában	75
Horváth Cintia: „Értelmezzék, ahogy akarják” – Julian Barnes <i>A világ története 10 és 1/2 fejezetben</i> című regényének történelemkonceptiója	91
Gaál Gabriella: <i>Pertu VS Pertu</i>	105
Horváth Kálmán Péter: Kivirágzó jácintok – Egy queer költő hangja, recepciójának hagyománya	115
Radnai Dániel Szabolcs: Eötvös Károly és a Balaton nemzetiesítése	129
A Kerényi Károly Szakkollégium tagjai a 2018/2019-es tanévben	153
A Kerényi Károly Szakkollégium mentorai a 2018/2019-es tanévben	154

Pertu VS Pertu

Bevezetés

Szvoren Edina kötetét, a *Pertut*, a közelmúlt egyik legerősebb és legkiforrottabb novellagyűjteményeként tartják számon a kortárs magyar irodalomban.¹ Svzoren a kötetben elsősorban nőkről ír, női testről és tapasztalatokról, bemutatva a női létélményeiket különböző hétköznapiak tűnő, mégis megdöbbentő élethelyzetekben. A *Pertuban* megmutatkozik, milyen egy nő eltérő szituációkban, hogyan reagál az eseményekre, mit érez vagy épp miért szenved a tátongó hiány érzésétől. Az elbeszélő azonban gyakran bravúrosan változtat az elbeszélőmódon. Olykor nem lehet eldönteni, hogy voltaképpen nő vagy férfi az elbeszélő, mint ahogy a *Jojka* című elbeszélésben sem egyértelmű a megszólaló neme. Felmerül a kérdés, vajon a női elbeszélők mennyire tudnak azonosulni a testükkel, testképükkel? Ez azért is lényeges, mert a szereplők aszerint vannak jelen az eseményekben, ahogyan testi valójukban is ábrázolásra kerülnek, ahogy megmutatkoznak, és ahogy érzékelnek. A kötet illeszkedik ahhoz a kortárs irodalmi diskurzushoz, amely egyre erőteljesebben és érzékletesebben törekszik a szereplők testi ábrázolására, valamint reflektál a testtörténetek elbeszélhetőségének problematikus voltára.² Jelen írás emellett foglalkozik a *Pertu* 2010-es és 2017-es kiadásainak különbségeivel

---

¹ Például: LENGYEL Imre Zsolt, „Lányfivérünk”, *Műút*, 55, 1. sz. (2010): 74–76.; SZEGŐ János, *Keserű orvosság*, Litera, Hozzáférés: 2018.12.04. <http://www.litera.hu/hirek/keseru-orvosság>; KERESZTESI József: „Néhány szó Svzoren Edina első kötetéről”, *Jelenkor* 54, 4. sz. (2011): 466–469.

² Például Nadas Péter: *Párhuzamos történetek* (Jelenkor, 2005); Tóth Krisztina: *Vonalkód* (Magvető, 2006); *Pixel* (Magvető, 2011); Tompa Andrea: *Fejtől s lábtól* (Kalligram, 2013).

is, hogy rávilágítson arra, mi lehet az oka a két kiadás eltérő szerkezeti felépítésének. Az elbeszélések között feltárható összefüggéseket keresem, kitérve arra is, hogy a testhasonlatok miként kapcsolják össze a történeteket, illetve a szereplőket.

A reális test

A *Pertu* első kiadása 2010-ben jelent meg. A könyv három ciklust tartalmaz: *Balholmi lányok, Ió és Percek egy sün életéből*. Tematikailag az első ciklus köznapi, de megdöbbentő történeteket tartalmaz, hétköznapjainkból is ismerős szereplőkkel és élethelyzetekkel A hivatali ügyintézésről (*Jojka*), két falu készüldéséről a Húsvétra (*Virágvasárnap*) vagy épp egy lánykollégium mindennapjairól (*Balholmi lányok*) szólnak az elbeszélések. A következő ciklus (*Ió*) esetében elgondolkodtató, hogy Ió neve nemcsak a *Pyrus Communis* és a *Szíl, szál, szalmaszál* című elbeszélésekben hangzik el, hanem viszonyítási pontként is megjelenik az *Érett, fáradt, meleg* című történetben. A záró ciklusban (*Percek egy sün életéből*) felerősödnek a brutális, reménytelen valóság képei és a családi traumák; a halál visszatérő motívummá válik. Az elbeszélések stílusa dokumentarista tényközlésekhez hasonlítanak, logikai összefüggések feltárása nélkül.

A kötet elbeszéléseit összekapcsolják az erőteljes étel- és állat, illetve testhasonlatok,³ de a testiség frusztrációval és magánnyal párosul, a testek kielégítetlenek, kitöltetlenek ma-

---

³ Például; „Ió anyjának alacsony, madárszerű, szikár alkatával” (87); „bár Ió teste nem test: megtestesülés volt, szerettem volna, úgymond, mind a négy égtáj felől – megölelni.” (94); „A tükörben aztán Ió fedetlen vállával: egy nagyobb-fajta karalábéval találta magát szemközt.” (104); „Leszállt a vonatról, a buszme-gállóban kebabot vett. Állva, mint egy Ió, s szinte a szendvicse borulva, lógó fejjel magába tömte.” (112); „a búzavirágkék blúzós nő vízcepp alakú vádliján lépésről lépésre megfeszülnek az izmok.” (118); „Ennek a Thaleiának olyan a karja, mint egy kalács, mondta Werner a negyedik napon.” (121); „Werner addig-addig noszogatót, szurkált felém rókaarcának szögleteivel” (127); „Mette Lund egyre hevesebb mozdulatai úgy hatottak a másik emberre, mint a sziget nyugati löszfalát csupán alulról ostromló hullámverés” (147).

radnak. Az említett hasonlatok az elfojtott szexuális vágyakat, intenzív érzéseket szimbolizálják, ugyanakkor viszolyogtatóvá is teszik az elbeszéléseket. A testek naturalisztikussá válnak, megdöbbenést és ellenszenvet váltanak ki a többi szereplőből, illetve magából az olvasóból is. A naturalista test túl testszerű, olyan értelemben, hogy felhívja a figyelmet a hiányokra, és éles ellentétet képez az ideális testkép fantáziájával – ezért is hat olyan riasztóan. A megjelenő női testek látványa megbontja a patriarchális társadalmi rend által teremtett „tökéletes” női testképet. A női test megdöbentető, valóságyszerű másságával természetes létezőként jelenik meg, nem ideákból megalkotott alakként. Az elbeszélők kilépnek a csendből, a beszéd tárgyává, helyévé teszik a testi tapasztalataikat és vágyaikat. A nők naturalisztikus testi ábrázolása véget vet a nő mint megismerhetetlen, fantázialényszerű voltával, amely tulajdonképpen különböző toposzokból tevődik össze. Az elbeszélők a tökéletesnek hitt női testképpel ellentétes, groteszk testiséggel szembesítenek, megmutatva a női test valódiságát, korporealitását.⁴

Az elbeszélésekben Szvoren Edina a női testet nem pusztán valós testként ábrázolja, hanem az érzékiség képein keresztül láttatott érzékelhető, szagolható és tapintható hústömeggént. Nemesak a közölt szituációktól realisták a történetek, hanem az életszituációktól, a kiragadott, jellegzetes pillanatoktól is; olyan helyzetektől, amelyeket általában elhallgatja az Én. A *Nem* című elbeszélésben az elbeszélő rendkívül naturalisztikus leírást nyújt beteg édesanyja testi állapotáról. Az édesanya élethelyzetének ábrázolása viszolygást vált ki az olvasóból, hiszen az elbeszélő is undorodik a kitüremkedő hús és a fekete szőrszálak látványától, valamint az édesanya mozdulataitól és testének kipárolgásaitól.⁵

---

⁴ Vö. KALMÁR György, „*A női test igazsága*”: *Esettanulmányok a női test és az igazság figuratív kapcsolatának történetéből* Chaucertől Derridáig (Budapest: Kalligram, 2011), 145.

⁵ „Olvas. Szabad kezével a hálóinge alá nyúl. Alsóneművel el nem nyomott fekete szőrzetét füstülgeti, tenyerével a szőrszálak rugózását próbálgatja. Anél-

A *Pertu* 2010-es kiadásának esetében a szerző a történeteket a narráció, a motívum, a tematika- és a metaforarendszer segítségével rendezi többé-kevésbé koherenssé. A ciklikus elrendezés lehetővé teszi a nyitott és koncentrikus kialakítást, amelyben többféle narratíva létezik egymás mellett. Az eltérő nézőpontokból különböző történetek kreálhatók, és egy elbeszélésben is kialakulhat a több nézőpontúság. A *Kedves, jó Ap* című novellában mindhárom központi szereplő, az anya, apa és a gyerek is elbeszélővé válik, így ugyanazt a történetet három különböző fél szemszögéből is megismerhetjük. Bizonyos novellapárok annyira összetartoznak, hogy jelentést elsődlegesen egymás kontextusában kapnak. Nem minden esetben van olvasási sorrendje a pároknak, de megfigyelhetők kötött ciklusok is, ahol a sorrend is kötött, tehát vannak folyamatos, összefüggő eseménysorú ciklusok.⁶ Az elbeszélésciklus elsődlegesen mégsem a szerzői, inkább az olvasói intención múlik.⁷ Az időbeli sorrendet az olvasónak kell kitalálnia az *Ácska, ocska*, a *Pertu* és a *Balholmi lányok* című történetek esetében is. Ér-

---

kül, hogy szemét a könyvről levénné, előhúzza a kezét. Ujjai hirtelen kunkorodó szőrszálát tartanak. Kezét a máris megnyálazott szájhoz emeli. Ujjaira bandzsítva körülnyalja a szőrszál faggyús végét, és a nyíló száj hangjára elfutja karját a libabőr. Körözni kezd a szőrszállal az orrgumó körül, olvas. Amikor a nyál szagát már nem érezheti, keze a száj és az orr közti medencébe téved. Egyenletesen gyorsuló mozdulatokkal, körkörösén, oda-vissza és megint körkörösén cirógatja magát az időről időre megnedvesített szőrszállal. Néha a kezét, néha a fejét mozgatva szaglássza saját nyálát, a szőrszálát, a betűk ólomillatát, a lapok porszagát. Sóhajt, ha már nincs honnan levegőt vennie. Amikor elfárad vagy lapozni szeretne, a szeméremdombjáról tépett szőrszálát a könyv margójára ragasztja, és örökre ott felejtí.” (77).

⁶ Vö. BEZECZKY Gábor, „Az elbeszélésciklusok poétikája”, *Literatura* 29, 2. sz. (2003): 185–198, 196.

⁷ Lásd: MARCH-RUSSELL, Paul, *The Short Story: An Introduction* (Edinburgh: Edinburgh University Press, 2009) 104.; Robert Luscher és I. Gerald Kennedy is azt állították, hogy az elbeszélésciklust inkább egy olyan halmaznak kellene tekinteni, amelyben a novellák olvashatók önmagukban, és mint az egész egy részeként. Luscher szerint a befogadó olyan tematikus hálózatokat hozhat létre, amelyek képesek összekapcsolni a különböző novellákat, így a kötet „nyitott könyvvé” válhat. MARCH-RUSSELL, *The Short Story...*, 107.

demes azonban kiemelni, hogy az azonosság nem egyértelmű, csak az olvasó következtethet rá a hasonlóságok alapján.

Ez azt is feltételezi, hogy nem kell előzetes tudás a novellák olvasásához, az olvasó bárhol felnyithatja a kötetet, mert nem befolyásolja a megértést, hogy lineáris sorrendben halad-e, vagy sem. A *Jojka* és a *Temetés* című történetek olyan szinten kapcsolódnak egymáshoz, hogy mindkettőben kétségessé válik az elbeszélők neme, nem azonosíthatók egyértelműen nőként vagy férfiként. Ezt erősíti, hogy a narrátorok építenek az előzetes olvasói feltevésekre annak érdekében, hogy zsákutcába tereljék az olvasót, aki zavarában találkozik saját előítéletességével, miszerint hajlamos arra, hogy az elbeszélőt férfiként azonosítsa. Az összezavarás érdekében az elbeszélők külsejükkel, valamint magatartásukkal a többi szereplőt is elbizonytalanítják.

A *Pertu* kollázsként is elképzelhető, amelyben különböző narratívatorodékek helyezkednek el egymás mellett. A kötet elbeszéléseiben nem az emberi történések folyamata kerül a középpontba, hanem annak az elemi egysége, és ennek következtében felerősödik a fragmentumszerűség. Az elbeszélések a szereplők élettörténeteiből csak metszetet nyújtanak, s az előzményeket, a múltat többnyire nem ábrázolják. Ilyen előzmény nélküli történet például a *Korán feküdtek aznap* című novella. Az említett elbeszélés tematikus párjának tekinthető *A hét vége* című történet, hiszen ott is halál következik be a családban, csak éppenséggel a nagyobbik fiútestvérét ölik meg a családtagok. Úgyszintén kapcsolódik a narratívához a *Mindenki, valakit*, illetve az öngyilkosság motívuma miatt a *Pyrus communis* című elbeszélés is. A *Temetés* olyanféleképpen illeszkedik a fent említett történetek körébe, hogy a *Korán feküdtek aznap* halálese-téhez hasonló tapasztalatokat tár fel az elbeszélő, és az esethez kapcsolódó megosztott élménye is hasonló ahhoz, amelyet a két fiútestvér átél a *Korán feküdtek aznap* című történetben.⁸

---

⁸ A *Temetés* című novellában elhunyt az elbeszélő édesapja, illetve a *Korán feküdtek aznap* című elbeszélésben is a két fiútestvér elveszíti az apjukat. Mindkét történetben feltételezhető, hogy öngyilkosok lettek az apák, vala-

Az elbeszélésekben a tér redukálódik, míg a belső folyamatok felerősödnek, ennek következtében növekszik az elbeszélői nyelv szimbolizációja. A lírai szövegekhez hasonlóan a hangsúly áttevődik a jelentés rétegeire, a nyelvi terhelés növelése pedig a poétizáltság fokának emelkedését jelenti, ennek hatására a befogadó érzelmei és képzelőerője is dinamizálódnak.⁹ Az elbeszélt szöveg egyúttal igazodik a köznapi, beszélt nyelvhez, a városi rétegnyelvekhez, a leszakadt csoportok beszédstílusához. Szvoren esetében erőteljes a képszerűség és a fogalmi tartalmak közvetett kifejezése is, ahogy azt az ételhasznalatoknál is megfigyelhettük.

Az elbeszélésekre jellemző a rendkívül tárgyilagos, higgadt és néhol viszolyogtató hangnem, illetve a lecsupaszított élet hiperrealista ábrázolása. A *Pertu* az emberi állapot reménytelenségével szembesít. A sivárság szemléltetéséhez a narrátor változatosabbnál változatosabb nyelvi alakzatokat, mondatokat alkalmaz, hogy a legpontosabban kifejezhesse a korábban elnyomott, elhallgatott létélményeket – elég csak példaként felidézni a *Balholmi lányok* vagy a *Pertu* vagy a *Nem* című történeteket. A *Balholmi lányok* újszerűsége abban rejlik, hogy egyes szám második személyű az elbeszélés módja, mintha az olvasóhoz szólna, többségében felszólító mondatokat alkalmazva,¹⁰ míg a *Pertuban* csak felszólító

---

mint további közös jellemzőként említendő a családon belüli konfliktus, a szülők veszekedései, amelyek kihatnak a gyermekekre és bizonytalanságban tartja őket, sosem tudják biztosan, hogy a vita után távozó anyát vagy apát újra látják e még.

⁹ THOMKA Beáta, *A pillanat formái: A rövidtörténet szerkezete és műfaja* (Újvidék: Forum, 1986), 32.

¹⁰ „Két hét, és kezded kényelmetlenül érezni magad. Úgy intézik, hogy az elkapott pillantásokat vedd észre, ne a fixírozást. Amikor a közelükbe érsz, szétrebbenek, hogy azt hidd, rólad beszélnek. Nem vagy egy Rozemár Burda, üti meg a füled. Lámpaoltás előtt fölvered a párnát, figyelnek. Mosdás közben egy harmadikos a hónaljadat nézi. A lépcsőházban valaki a fejét csóválja.” (57); „Felejtst el a neved. Itt még a harmadikosokat is egykori harmadikosok nevezték el, és nem beceneveket adtak nekik. Ha nem akarsz valakit a gúnynevéen szólítani, ne szólítsd meg.” (59).

mondatok találhatók, melyek egy rendezői forgatókönyv hatását keltik.¹¹

***Pertu* „újratöltve”**

A *Pertu* 2017-es, legújabb kiadásában megszűnnek a ciklusok, emellett kevesebb történet található benne: húsz helyett tizenöt darab. Az elbeszélések sorrendje is különbözik, egyedül a *Jojka* és *A hét vége* című történetek maradtak meg keretnovelláknak. A 2010-es kiadás a laza ciklusoknál dinamikusabban építkező műfaji formával rendelkezik, amelyben az egyes történetekben foglalt információk összekapcsolhatók a különböző grammatikai, motivikus ismétlések révén. Az új szerkezettel azonban a kapcsolódási pontok megváltoztak, hiszen a novellapárok is felbomlottak, ennek következtében az sem kikövetkeztethető, hogy az *És néhány hiány*, *A szállásadónő rövid éjszakái*, illetve a *Pyrus communis* című történetek esetében Ió a közös kapcsolódási pont. Érdekes, hogy pont az a két elbeszélés maradt ki az új kiadásból, amelyekben elhangzik Ió neve, és megtudhatunk lényeges információkat a karakterről. Az *Ácska, ocska*, a *Balholmi lányok* és a *Pertu* című darabok összekapcsolódása azonban felfedezhető, sőt immár a feltételezett időrendi sorrendben találhatók. Választóvonalként húzódik a kötetben a

---

¹¹ „A párkányra szerelt tüskesoron csússzon meg a fény. Szemből süssön a nap, az egyházi teniszpályák felől, hogy amikor az ablakon kinéz, ne lássa jól a hőmérőt. Legyenek kilátást akadályozó étolajfoltok azon az ablaküvegen. Nyissa ki az ablakot. Óvatlanul tenyereljen bele a galambok ellen felszerelt tüskékbe. Mondja félhangosan, mint a régóta magányos emberek, hogy tizenegy fok. Ha fűszeres tavaszi illatok tódulnak a konyhába szilveszter délutánján, fölbátorodott énekesmadarak adjanak ahhoz hasonló hangot, mint amelyet egyes zsebszámológépek. Hővirágra emlékeztető növények üssék föl a fejüket a kilencemeletes ház előtti szánkódomb fűszigetein. Ne vegye észre. Legyenek olyanok ezek a már bimbózva is hervatag növények, mint amelyekre gyereklábak tapostak. S amikor az ablakot becsukja, érezze meg, hogy nemcsak a felázott föld szaglik odakint, hanem a szemetesvödör is idebent. Fölnyithatja a tetőt, belenézhethet a kúba, majd kivetheti a szemeteszákot, pedig félig sincs tele. Szaglik a citromhéj, a hamu, a makrélakonzerv, s ez így együtt legyen ordenáré.” (37).

Percek egy süin életéből című novella, hiszen ettől a történet-től kezdve felerősödnek a veszteség, a halál motívumai, egyre viszolyogtatóbbá válnak az elbeszélések. A ciklusok elhagyásával az olvasóra nagyobb feladat hárul, hogy megtalálja a kapcsolódási pontokat a történetek között, ugyanakkor az első kiadás esetében a ciklikus elrendezés több játékoságra utal – elég, ha csak az *Ió*-novellákra gondolunk.

Érdekesnek bizonyulhat annak az a kérdés, hogy az új kiadásból vajon miért maradt ki az a bizonyos öt novella (*Virágvasárnap*, *Szil*, *szál*, *szalmaszál*, *Érett*, *fáradt*, *meleg*, *Ha végeztél*, *Mindenki*, *valakit*)? Az *Ió* ciklusból kivett két elbeszélés feltehetően azért maradt ki, hogy *Ió* alakján keresztül ne lehessen összekapcsolni a történeteket, ne jöjjenek létre novellapárok. A *Virágvasárnap* című elbeszélés valószínűleg azért maradt ki, mert a történetet túlságosan átítatja a keresztény misztika, amit már a cím is sugall. A történetben két falu közötti viszály (a az évtizedes gyűlölet okai közé tartozik, hogy a szomszéd falu lakói műveltebbek; tudnak írni és olvasni, két nevük van (keresztnev és családi név), illetve maga a gróf is közülük választja ki a szolgálóit) kibontakozása látható, melyben a sanyarúbb helyzetben lévő falu lakói próbálnak megválni a rontástól, balszerencsétől, bűneiktől, valamint a betegségtől azzal, hogy egy hólyagba rúgnak. A sok bűntől egyre jobban duzzadó hólyag minden rúgás után felveszi az adott személy bűnének az alakját, elárulja az emberek titkait. A hólyag kergetése megtisztulási rituáléként hat, mintha a barkaszentelést¹² helyettesítené, és egy groteszk körmenetet valósítana meg. A novella ilyen értelemben tehát eltér a többitől, túlságosan erőteljesek a bűn-bűnhődés motívumai. A *Ha végeztél* című történet talán azért maradt ki, mert

---

¹² Lásd: MANGA János, „virágvasárnap”, in főszerk. ORTUTAY Gyula, *Magyar Néprajzi Lexikon*, V. kötet (Budapest: Akadémia, 1982) Hozzáférés: 2019. 05. 29. <https://www.arcanum.hu/en/online-kiadvanyok/Lexikonok-magyar-neprajzi-lexikon-71DCC/v-74097/viragvasarnap-741D1/#Lexikonok%5ENeprajz-Lex-vir%C3%A1lvas%C3%A1lrap>

nagy hasonlóság fedezhető fel közte és a *Nem*, a *Bizalom* és a *Pyrus Communis* című elbeszélések között. Mindegyikben beteg, erejüket vesztett édesanyák jelennek meg, akik valamilyen betegségtől szenvednek. Lányaikra hárul az ápolásuk, amely által a fiataloknak hirtelen felnőtté kell válniuk, ennek következtében felcserélődnek a családi szerepek. A *Mindenki, valakit* című elbeszélés esetében nem derül ki, hogy az elbeszélő menyasszonya miért ölte meg az apósát, emiatt pedig *A hét vége* című történettel lehet összekapcsolni. Valószínűleg az új kiadásban, az elbeszélés kihagyásával el akarták kerülni a tematikus párhuzamba állítás lehetőségét.

Mind a két kiadásra jellemző, hogy a szereplők csak grammatikai alanyok, azaz arcok, elmosódó sziluettek, pusztán nevek, akik nem rendelkeznek kiforrott jellemmel vagy összetett személyiséggel, csupán az elbeszélés egyik funkciójaként vannak jelen. A szereplőket a rezignáció, a fásultság, a változatlan élménye és a motivációnélküliség jellemzi; szabad akarattól megfosztott, kiszolgáltatott, tehetetlen figurák. Nincsenek rendkívüli vagy kiemelkedően tragikus sorsok, mindegyik egyenértékűvé válik a sivár mindennapi létezés színpadán, történetük nem sugároz reményt. Az elbeszélők sosem cselekvők, csak passzív tanúk, megfigyelők a saját életükben. Akkor is kívülállók maradnak, amikor jelen vannak az események centrumában. A személyes elbeszélői hang helyére olyan tónus kerül, amely úgy hat mintha olyasvalaki beszélne, aki nem rendelkezik hatalommal a dolgok megtörténe felett. Az elbeszélők folyamatosan rögzítenek, életképek és tapasztalatok poétikáját hozzák létre – az összkép groteszkké, torzzá válik. Azáltal viszont, hogy az elbeszélők minden történetet tárgyilagosan ábrázolnak, mintha a dolgok megváltoztathatatlanul a legnagyobb rendben zajlanának, az összhatás is még kegyetlenebb. Színes, rémisztő összevisz-
szaságban történnek a hétköznapiakból kiemelt villanásszerű események a sűrűn szőtt történetekben, miközben a bonyolult emberi kapcsolatokra is fény derül.

Összegzés

A kötetet (mind a 2010-es és a 2017-es kiadást) két kulcsszóval lehetne jellemezni: titok és szeretetlenség. Az összes történetet áthatja a hiány (időpont, helyszín, okok, logikai összefüggések, szereplők motivációja, egymáshoz fűződő viszonya). Az elbeszélések közös jellemzője a töredezettség, melynek egyik oka a történetek világából kiérződő nyomasztó magány. Másrészt a történetekben megfigyelhető kihagyások valójában a narrátorok által visszatartott titkok helyei, azok a kimondatlan hézagok, amelyek jelzik, hogy az elbeszélésben elhallgatás történik. A *Pertu* mindkét kiadása képes dinamizálni a lehetséges értelmezéseket a beszédmód és a szövegalkotás újszerűsége által.